

תש"פ - 2020 / 2019

היבטים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים לחקר החברה בישראל / 0-167-1-0381

מרצה: ד"ר בן הרצוג, herzogh@bgu.ac.il, טלפון במשרד 08-6596976

עוזרת הוראה:

יום ד, שעה: 12:15-13:45, קורס חובה שנתי.

בניין חדר

שעות קבלה: לפי תיאום מראש.

מטרות הקורס

הסוציולוגיה הנה תחום ידע העוסק בחקר החברה האנושית, ובמיקומו של האדם בתוכה. מטרת הקורס לחשוף את התלמידים לתהליכים ולמאפיינים של החברה בישראל. במהלך הקורס נעניין בסוגיות מרכזיות ונדון בהן באמצעות גישות תיאורטיות מגוונות בחקר החברה בישראל.

Sociology is academic study of society and the place of humans within it. The objective of this course is to provide the students with basic understanding of structures, processes and characteristics of the society in Israel. Special attention will be given to the analysis of the main issues and controversies in Israel by utilizing sociological theories and methodologies.

הנושאים שידונו במסגרת הקורס

1. המחקר הסוציולוגי על ישראל.
2. המערכת הפוליטית בישראל.
3. השפעות הסכסוך היהודי-ערבי על החברה הישראלית.

4. דת ומדינה.
5. הפער העדתי וגישות להסברו.
6. מעמדם של ערבים אזרחי ישראל.
7. מעמד האישה בחברה.
8. ישראל לאן? תהליכי שינוי של השנים האחרונות.

דרישות והרכב ציון הקורס

1. נוכחות והשתתפות בשיעורים. על היעדרות משמעותית משיעורים במהלך השנה יורדו נקודות בציון הסופי!
2. קריאה שוטפת של הפריטים הביבליוגרפים.
3. על כל משתתף להגיש שתי תגובות כתובות על הקריאה לשיעור (אחת בסמסטר א' ואחת בסמסטר ב').
4. שתי מטלות קטנות במהלך הקרנת הסרטים.
5. עמידה במשימה באמצע הקורס ובבחינה מסכמת בסיומו של הקורס.

משקל בציון הסופי

- הערכת המרצה (נוכחות, השתתפות, יחס לכיתה, התרשמות מן הקריאה): 10%
- ערך תגובות קריאה: 10%
- ערך משימת אמצע הקורס: 20%
- ערך מטלות סרטים: 10%
- ערך בחינת הסיום: 50%

קריאת רקע

יובל נח הררי. 2011. קיצור תולדות האנושות. דביר.

עבודה עצמאית:

האוניברסיטה מעודדת שימוש בידע מצטבר במטרה ליצור ידע חדש. אם זאת הדרישה כי הסטודנט יכתוב עבודות מקוריות ועצמאיות. פלגיאריזם (גניבה ספרותית) הוא מצגת שווה בו יצירה או מקטע של יצירה של יוצר אחר מוצגת כיצירה של הכותב. הפלגיאט נחשב למעשה גניבה, מרמה חוסר הגינות והונאה. דוגמאות לפלגיאט:

- הצגת יצירה או מקטע של יצירה של יוצר כיצירה או מקטע של יצירה של אחר.
  - שימוש או העתקה של קטעים, מילים, איורים, גרפים או תמונות של אחר ללא סימון מיוחד (לדוגמא גרשיים) או ציון שם המקור.
  - ציון לא מדויק של המקור.
  - העתקת משפט תוך שינוי מילים ללא ציון המקור.
- פלגיאט נחשב באקדמיה לעבירה חמורה מאין כמוה שזוכה לענישה חמורה בהתאם. לפי התקנון של אוניברסיטת בן גוריון, נקבעו לסטודנטים שיוורשעו בעבירה זו עונשים כבדים. דוגמאות לעונשים שהוטלו בעבר: ביטול תואר או תעודה, הרחקה מהאוניברסיטה לתקופה ארוכה, הרחקה לצמיתות.
- להחרבה ראו: http://in.bgu.ac.il/acadsec/DocLib2/plagiarism_heb.pdf

מבנה הקורס ורשימת קריאה

* נתון לשינויים

סמסטר א

שיעור 1 – (30.10.2019) - מבוא: המחקר הסוציולוגי

בורדייה, פייר. 2005. "מדע עוכר שלוה", בתוך שאלות בסוציולוגיה. ת"א: רסלינג, עמ' 46-33.

שיעור 2 – (6.11.2019) – מי אנחנו?

רוניגר, לואיס ומיכאל פייגה. 1993. "תרבות הפראיר והזהות הישראלית". אלפיים: כתב עת בינתחומי לעיון, הגות וספרות 7, 118-136

שיעור 3 - (13.11.2019) - גישות ממסדיות לחקר החברה הישראלית

רם, אורי. 1993. "החברה ומדע החברה: סוציולוגיה ממסדית וסוציולוגיה ביקורתית בישראל" אצל רם (עורך) החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים. תל-אביב: ברירות. עמ' 39-7.

שיעור 4 – (20.11.2019) - גישות ביקורתיות לחקר החברה בישראל

רם, אורי. 2005. "הזמן של 'פוסט': הערות על הסוציולוגיה בישראל מאז שנות התשעים" תיאוריה וביקורת 26: 241-254.

שיעור 5 – (27.11.2019) - גישות ביקורתיות (המשך)

יזרעאלי, דפנה, אריאלה פרידמן, הנרייט דהאן כלב, חנה הרצוג, מנאר חסאן, חנה נווה וסילביה פוגל-ביז'אווי (1999) "מבוא". מין, מגדר פוליטיקה. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, קו-אדום. עמ' 9-18.

שיעור 6 – (4.12.2019) - ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית

יפתחאל, אורן. 2000. "אתנוקרטיה", גיאוגרפיה ודמוקרטיה: הערות על הפוליטיקה של יהוד הארץ. "אלפיים 19: 78-105

סמוחה, סמי. 1996. "דמוקרטיה אתנית: ישראל כאב טיפוס." ציונות: פולמוס בן זמננו: גישות מחקריות ואידיאולוגיות. באר שבע, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 277-311.

שיעור 7 – (11.12.2019) - דת ומדינה

רביצקי, אביעזר. 1997. דתיים וחילונים בישראל: מלחמת תרבות פוסט-ציונית? אלפיים 14, עמ' 80-96.

שיעור 8 – (18.12.2019) - מיהו יהודי?

ברק-ארז, דפנה. 2003. "האח דניאל, משפחת שליט ועוד יהודים" מפוקפקים" – מיהו יהודי? "משפטי מפתח: ציוני דרך בבית המשפט העליון. ירושלים: משרד הביטחון. עמ' 48-54.

שיעור 9 – (25.12.2019) - דת ומדינה – הסדרים חוקיים

נויברגר, בנימין. 1989. ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, יחידה 3. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 22-40.

שיעור 10 - (1.1.2020) – הגירה לישראל

קמפ, אדריאנה ורייכמן רבקה, 2006. עובדים זרים, תל אביב: הקיבוץ המאוחד; ירושלים: מכון ון ליר, מבוא.

שיעור 11 – (8.1.2020) – סרט (מסעותיו של ג'יימס בארץ הקודש)

שיעור 12 - (15.1.2020) – המערכת הפוליטית בישראל

נויברגר, בנימין. 1990. ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל. עמ', 5-27.

שיעור 13 - (22.1.2020) – הסבר על מטלת הביניים

סמסטר ב

שיעור 14 – (11.3.2020) – שסעים בחברה בישראל

הורוביץ דן ומשה ליסק, 1990. מצוקות באוטופיה: ישראל – חברה בעומס יתר, ת"א: עם עובד.

שיעור 15 – (18.3.2020) – הפער העדתי

סבירסקי, שלמה ודבי ברנשטיין, 1993 (במקור 1981). "מי עבד במה, עבור מי ותמורת מה?", אצל אורי רם (עורך), החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים, הוצאת ברירות, עמ' 147-120.

שיעור 16 – (25.3.2020) – הסברים להמשכיות של הפער העדתי

כזום עזיזה. 1999. "תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי-שוויון אתני בישראל", הסוציולוגיה הישראלית 2: 385-428.

שיעור 17 – (1.4.2020) – פערים כלכליים

מיכאל שלו. 2004. "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?" דני פילק ואורי רם (עורכים), שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 84-115.

שיעור 18 - (22.4.2020) – טקסים בישראל – יום השואה ויום הזיכרון

פייגה, מיכאל. 2007. "תמורות בזיכרון הקולקטיבי ובמיתוס הפוליטי." בתוך, משה נאור (עורך) צבא, זיכרון וזהות לאומית. ירושלים: מאגנס, 87-92.

חביב, איילה, צבי בקרמן, ויורם בילו. 2011. "יום הזיכרון ויום הנכבה בבית ספר דו-לשוני בישראל: מפגש בין זהויות בקונפליקט." מגמות, מז (3-4), 452-483.

שיעור 19 - (6.5.2020) – מעמד האישה בחברה I

קונל, רייוון. 2009. "המגדר כמבנה של פרקטיקה חברתית". בתוך גברויות. עמ' 92-97. חיפה: הוצאת פרדס.
ברקוביץ, ניצה. 2006. "פמיניזם" בתוך אי/שויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. עמ' 324-331. באר שבע:
הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב .

שיעור 20 - (13.5.2020) – מעמד האישה בחברה II

הרצוג, חנה. 2006. "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-ישראלי על מעמד הנשים בישראל" מתוך: בשם
הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בעריכת מאג'ד אלהאג' ואורי בן אליעזר. עמ' 401-
419.

שיעור 21 - (20.5.2020) – אזרחות ולאום

יעקובסון, אלכסנדר. 2003. "חוק השבות ונורמות בינלאומיות של שוויון אזרחי." "ישראל ומשפחת העמים: מדינת
לאום יהודית וזכויות האדם. ירושלים: שוקן, עמ' 222-240.

שיעור 22 - (3.6.2020) – השפעות הסכסוך היהודי-ערבי על החברה הישראלית

קימרלינג, ברוך. 1993. "מיליטריזם בחברה הישראלית", תיאוריה וביקורת, 4, עמ' 140-123.

שיעור 23 - (10.6.2020) – סרט (בלוז לחופש הגדול)

שיעור 24 - (17.6.2020) – מעמדם של ערבים אזרחי ישראל

אלהאג', מאג'ד. 2000. זהות ואוריינטציה בקרב הערבים בישראל: מצב של פריפריה כפולה. בתוך: השסע היהודי-
ערבי בישראל: מקראה, בעריכת רות גביזון ודפנה הקר. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 13-33.
דני רבינוביץ. 1993. "נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלסטינים ל'ערביי ישראל'". תיאוריה וביקורת 4: 141-152

שיעור 25 (24.6.2020) – סיכום הכנה למבחן

רם, אורי. 2005. הגלובליזציה של ישראל, פרק 1, עמ' 27-46.
קימרלינג, ברוך. 1998. "הישראלים החדשים – ריבוי-תרבויות ללא רב-תרבותיות", אלפיים, 16, עמ' 264-308.